NĂM THỨ MƯỜI. – SỐ THỨ 1688 MỖI SỐ : 0$02 NGÀY THỨ SÁU 27 OCTOBRE 1922

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

	HANOI							
	Một năm. .	6$00	6$90	6$30	6$30	6$30	6$60	9$00
Các làng và các công-sở	»	8.00	8.00	8.00	8.00	9.00	»
Sáu tháng. .	3.00	3.50	3.20	3.20	3.20	3.30	4.50
Ba tháng . .	1.50	1.75	1.60	1.60	1.60	1.65	2.25
Một tháng. .	0.50	0.60	0.55	0.55	0.55	0.60	0.75

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
57-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VINH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique :
TRUNGBACTANVAN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

ANNONCES

Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 m 065 de large.

4e page
Une seule insertion. . . . 0$20 le cm/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . . 0$18 le cm/m
Réclame dans la 1re page. . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$50 le cm/m
On traite à forfait pour les contrats importants

Cái lương-tâm đối với chức-vụ

Cái lương tâm đối với chức vụ là thế nào ? Là tâm lòng làm cho người ta biết trọng cái chức-vụ của mình, làm nghề gì cũng biết đem hết tâm trí tài lực mà làm cho đến nơi đến chốn. Người có lương tâm đối với chức-vụ, thì làm việc gì cũng thận trọng chu đáo chứ không cẩu thả xong việc thì thôi.

Này như một ông quan công liêm chính trực, không có tơ hào hà lạm của dân, nhưng nếu không để tâm vào việc hưng lợi trừ hại cho dân, thì cũng chưa đủ là một ông quan có lương tâm đối với chức-vụ. Vì cái chức-vụ của ông quan là ở hai chữ *mục-dân* thì người có lương tâm đối với chức vụ, tất phải đem hết cái tài trí mình mà mưu cái hạnh phúc cho dân mới phải. Ông quan công liêm chính trực mới là người không dụng tâm làm hại dân mà thôi, chứ chưa có thể gọi là có cái lương tâm đối với chức-vụ được. Chứ vì nếu có kẻ làm quan mà chỉ biết một nghề ơ vét, phải cũng tiền, trái cũng tiền, sống chết mặc dân, giang tay vơ cho đầy túi, miễn là khéo luồn lọt cho chờ cho quan trên khỏi biết đến cái tội ác của mình thì thôi, chứ cái hại hay cái lợi của dân không hề để tâm đến. Nếu kẻ nào như thế thì cái lương-tâm đối với chức vụ không có mấy may đã đành, nhưng lại là một người lừa trên dối dưới nữa. Lại như một người làm công, công sở chủ sai khiến việc gì thì cắm đầu cắm cổ làm việc như cái máy, vụ lấy chóng xong việc cho khỏi phải trách phạt, cũng chưa chắc là một người có lương tâm đối với chức vụ. Người có lương tâm đối với chức vụ tất phải lo làm sao cho đồ tôn thì giờ mà công việc được cực kỳ ích-lợi. Còn như những kẻ làm công-ẩ-à một ngày hai buổi, mong cho hết tháng lấy tiền, có một ông chủ thì giả dạng cắm cúi chăm chỉ, vắng mặt một chốc, thì việc lại mặc việc, khoanh tay nói chuyện hết ngày, thì chẳng những là không có lương tâm đối với chức vụ mà lại là một hạng người hèn nhất, khác chi thân trâu ngựa lúc nào cũng cần phải có người thúc giục, chứ cũng chưa có thể gọi là đủ cái tư-cách làm người.

Cho chí người đi buôn, người làm thợ, người làm ruộng cũng vậy, làm lụng đầu tắt mặt tối quanh năm mặc dầu, nếu không biết đem hết cái tâm trí để cải-lương lấy nghệ nghiệp, để tài bồi cái tư cách, tăng thêm sự-ích lợi lên, thì chẳng qua chỉ là một cái máy vô hồn bởi một cái động-lực nó kéo đi xoay lại trong vũ trụ đó thôi, chứ chưa có thể gọi là người tự mình đã chọn một nghệ nghiệp mà có lương-tâm đối với cái nghệ nghiệp của mình cho xứng đáng.

Người ta sống ở đời tự mình đã đảm nhận cái chức vụ nào, thì phải đem hết cái trí não mà làm cho cái việc của mình được cực kỳ ích lợi, nghệ nghiệp của mình một ngày một thêm tiến bộ, cái thời giờ của mình làm việc không đến nỗi uổng hoài. Trong sách Nho có câu : *Cổ nhân sự nhất chức, khởi cảm cẩu nhiên vi*, ý cũng là nói người ta nên có cái lương tâm đối với chức-vụ vậy. Người có lương tâm đối với chức-vụ là người biết tự trọng mình, và có đủ tư-cách mà tự trị vậy. Trong cuộc cạnh tranh ở đời, muốn chiếm được phần hơn, thì công gì hơn là biết tự trị lấy mình nữa. Xưa nay biết bao nhiêu người học rộng tài cao, mà chẳng làm nên công cán gì, há chẳng phải chỉ bởi không có biết tự trị lấy mình đây dư ? Một nhà đại phú hào nước Mỹ xuất thân là một người cu-li quét cửa hàng, mà sau vốn liếng có đến hàng trăm triệu, thường có kể chuyện sau này cho đàn hậu tiến nghe. Ông nói : Có một ông chủ nhiều tuổi, muốn dùng một người để ủy thác cho một công việc quan-trọng mà cập lương cho rất hậu. Ông bèn bảo một người cai coọc cho ông một người lính nết tốt trong bọn thợ bạn tập nghề trong xưởng. Người cai nói với ông rằng : thợ bạn người nào cũng tốt, chứ không ai là xấu cả. Ông bèn bảo : thế thì hôm nay cho thợ làm thêm một giờ nữa. Vậy mọi khi làm đến 5 giờ đóng cửa, hôm ấy thợ làm đến 6 giờ. Được lệnh của chủ, thợ ở lại làm việc như thường nhưng đến lúc gần 6 giờ, thấy ai nấy đều liếc mắt trông đồng-hồ cả, duy chỉ có một người cứ mải miệt làm việc, không đoái nhìn chi đến. Ông chủ bèn chọn người ấy mà ủy thác cho cái công việc quan trọng đó. Người ấy về sau quả làm nên chủ xưởng, coi ba bốn vạn thợ thuyền.

Ngoại chuyện ấy còn biết bao nhiêu chuyện người ta chỉ vì cái lương-tâm đối với chức-vụ mà làm nên. song người có lương tâm đối với chức-vụ, chẳng những có ích riêng cho mình, mà lại có ích chung cho nhân-quần xã-hội nữa. Phàm làm nghề nghiệp gì cũng vậy, dù làm quan hay làm thợ, làm ruộng hay đi buôn, nhất cũng hất động cũng thường có ảnh-hưởng đến mọi người. Xưa nay ta đã từng thấy biết bao chuyện chỉ vì lội không có lương-tâm đối với chức-vụ của một người, mà đi đến nỗi hàng bao nhiêu người phải hiệt lấy. Nào chuyện cái nhà đổ thì vì một mẩu tường xây không được cẩn thận, nào chuyện một toa xe hỏa trượt bánh chỉ vì mấy cái đinh vặn không kỹ, nào chuyện một dãy nhà cháy ra tro, chỉ vì một mẩu đóm giọi không tắt hẳn vân vân.... Nói rộng ra nữa, thì xã-hội vì cũng như một cơ thể, người ấ cũng như một bộ-phận trong cái cơ-thể ấy. Trong cơ-thể vì có một bộ phận nào làm việc không ra gì, hi toàn cơ-thể tất cũng không sao ành mạnh được. Một nước mà i này cũng đều có lương-tâm đối với chức-vụ, thì nước tất có ngày mạnh. Nhược bằng một nước mà toàn những người làm nghề gì cũng chỉ cẩu thả cho xong việc, thì dẫu nước ấy có nhiều người tài giỏi đến đâu cũng không thể ganh đua với người được. Chứng ngay như trong quan trường nước Tàu ngày nay, biết bao nhiêu người đã từng du học Âu-Mỹ về, những tay cử-nhân, tiến-sĩ, kỳ-sư mới, cũng đã được một số khá lớn, thế mà bảy nay nền chính-trị trong nước, vẫn rối như bòng bong : nào có phải là thiếu người có học-thức, văn-bằng đâu, nhưng chỉ thiếu những người có công-tâm, mà nhất là những người có lương tâm đối với chức vụ vậy. Nước ta ngày nay chẳng liệt nhân tài đã nhiều chưa, nhưng ta chỉ xin đốt hương mà cầu nguyện cho ai nấy làm nghề gì cũng biết trọng cái chức-nghiệp của mình, người làm quan thì hết cái chức-vụ người làm quan, người làm ruộng thì hết cái chức vụ làm ruộng, ai làm nghề gì cũng có cái lương-tâm đối với chức-vụ của mình, thì cũng là một điều khả mừng cho tiền-đồ nước ta lắm vậy.

LUẬN.

Âu-châu điện-tín

HAVAS

Paris, ngày 24 Octobre 1922

Việc nước Anh cát-lợi

Anh-hoàng đã tiếp M. Bonar Law. M Bonar Law bèn nên giải tán nghị-viện. Đến ngày 15 Novembre này thì sẽ bầu cử nghị-viện mới.

Paris, ngày 25 Octobre 1922

Việc nước Anh cát lợi

Toà Nội các mới nước Anh như sau này :

Tổng-trưởng : M Bonar Law ; Phó tổng-trưởng : M. Selisbury ; Tài-chính : M. Baldwin ; Ngoại-giao : M. Corzon ; Thuộc-địa : M. Devondire ; Ấn-độ : M Peel ; Binh-bộ : M Derby ; Hải-thuyền : M. Améry.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 26 Octobre 1922

Tại Bác-học-viện Đại-pháp

Ngày hôm thứ tư nhân dịp kỷ niệm năm thứ một trăm hai mươi bảy Bác-học-viện Đại-pháp, thì năm viện đã họp một kỳ đại hội-đồng M. Doumic chủ tọa.

Tại Thứ-dân-nghị-viện

Ngày hôm thứ ba, tại Thứ-dân nghị-viện đã nghe đọc bản tờ trình của M. Bokanowaki là dự thẩm viên sở chi thu. M. Bokanowaki có nói kỳ nhất về sự tiết kiệm trong sổ chi tiêu bình vụ và sổ tiền thiếu bốn nghìn triệu, vì phải hoàn lại những trợ khoản của Đại-pháp mở để chi thay vào sổ bồi-thường mà nước Đức chưa nộp.

Tại nghị-viện đã phát biểu dự-thảo luật-pháp ưng chuẩn bản giao ước kỳ ở Bắc-kinh về việc dùng số tiền bồi thường về việc quyền phỉ. Số tiền bồi thường ấy thì chánh-phủ Trung-hoa lại nộp như trước, và sẽ dùng để hoàn lại vốn và giả tiền lãi những ngân-khố trái đơn nay mai sẽ giao cho các trái-chủ ở Viễn-đông, và để dùng vào những công cuộc công ích của Trung-hoa và Đại-pháp. Công-việc của nhà Ngân-hàng sẽ do một công-ty quản-đốc, mà công-ty ấy do một hội ngân-hàng dựng lên, nhưng được chánh-phủ Trung-hoa bảo-lĩnh cho, và cũng có bỏ phần vào đó nữa. Chánh-phủ Trung-hoa được phần bảo-lĩnh nhà ngân-hàng như thế, mà những quyền lợi của nước Pháp đối với Trung-hoa thì vẫn được nguyên như xưa.

Việc nước Đức

Nghị-viện nước Đức nghỉ đến ngày 7 Novembre mới họp nghị, nhưng trước khi nghị-viện nghỉ có ưng chuẩn việc gia hạn quyền chiếm cho quan Giám-quốc Ebert đến năm 1925.

Cuộc hội nghị liệt-quốc về việc lao-động

Hội đồng vẫn bàn về bản tờ trình của quan chủ-sự.

M. Zumeta, đại biểu chánh-phủ (Vénézuela) nói sự châm-trễ không thi hành được bản giao ước về việc ao động là bởi cái tình thế riêng của các nước về cái chế-độ của sự lao-động.

M. de Vogué, đại biểu chánh-phủ (nước Pháp) có phản đối lại những lời chỉ-nghị về cái quyền tài phán của toa tuần phán liệt quốc đối với việc lao-động trong trường nông phố. Ông có nói : Chúng tôi rất phục ý kiến của toà thẩm phán liệt quốc, về việc tổ chức sự lao-động trong trường nông phố chúng tôi xin đem lòng thành thực mà tán trợ công-việc chung. Ông lại nói : Song hội đồng cần phải xem xét luật-pháp, và phong tục riêng của các nước mà quyết định mọi việc thi thích hợp hơn.

M. Comeence đại-biểu chánh-phủ (Lỗ mã-ni) có thuật lại công việc của bản quốc trong việc ung chuẩn bản giao-ước về việc lao-động.

M. Leyeman, đại-biểu chánh-phủ (nước Đức) nói rằng ông nước ao cho nước Đức dự một phần lớn trong việc của hội-đồng lao động. Ông có trần-thuật về việc điều tra tỉ-bình nước Nga-la tư lưu-trú tại nước Đức và ông lại nói về những công việc của bản chánh-phủ trù tính để mưu chuẩn bản giao-ước về việc lao động.

M. Solinas đại-biểu chánh-phủ (nước Ý) nói bản chính phủ nhất-quyết thi-hành những điều-khoản của hội-đồng Liệt-quốc đã quyết nghị. Sau ông lại đáp lại bài diễn-văn của viên đại biểu thợ-thuyền đọc ngày hôm thứ hai nói về công việc của đảng *Fascisté* và sự bảo-hộ quyền tự do của các hội thợ-thuyền. Ông nói chánh-phủ Ý không thể ưng để một cuộc điều tra như lời viên đại-biểu ấy yêu-cầu

M. Cavat, đại-biểu chánh-phủ (Serbie Yougoslavie) nói về công việc bảo-hộ thợ-thuyền tại bến xứ.

M. Mortens đại-biểu thợ-thuyền (nước Bỉ) nói rằng hội-đồng lao-động là một chỗ độc nhất để nhị cho đảng thứ dân bày tỏ những nỗi khổ-thống của mình. Ông nói rằng các chánh-phủ chưa trù tính mọi việc để ưng chuẩn các bản giao ước thực là một việc đáng tiếc vô cùng. Đảng thợ-thuyền trách rằng hỏi các chủ-xưởng ngần-trở, cho nên việc ưng chuẩn mới chậm trễ như vậy. Nhưng nếu các chủ xưởng dùng cách áp chế đảng thợ thuyền như thế, thực là một điều lầm có hại cho sự khỏi phục nền kinh-tế.

M. Palacios đại-biểu chánh-phủ (Tây-ban-nha) khen ngợi ông chủ sự và có nói về hiện tình của bản chánh-phủ đối với việc ưng chuẩn các bản giao ước. Sau ông xin hội-đồng tỏ chức một cuộc thông tin tức về các công việc khai trí cho bọn thợ thuyền tại các nước.

Sau theo như bản tờ trình của M. Adatci (Nhật-bản) thì hội-đồng quyết nghỉ đến ngày mai thì bàn kỳ cuối cùng về bản tờ trình của viên chủ-sự, mà đến ngày thứ hai nay, thì sẽ bàn tòa trị-sự mới.

Hoàng-thân Nhật-bản sang Pháp

Ba vị Hoàng-thân nước Nhật-bản đi tàu *Hokone Maru* sẽ tới Marseille ngày 14 Novembre. Trong ba vị ấy thì có công-chúa Fasako Kitashara-kawa, là con thứ bảy Hoàng-đế Matsu-hito. Công-chúa sang theo chồng hiện-tòng học ở Pháp.

Quan Toàn-quyền Long tại Pháp

Quan Toàn-quyền Long có bảy tỏ tại hội-đồng Thương-chính mọi lẽ làm sao mà nên đánh thuế các thứ cao-su ngoại-quốc nhập-cảng Đại-pháp mỗi kilo là hai quan.

Tài-giá quốc-trái : 3 %. 58 25. — 4 /. 1918, 61,30. — 5 /. 1915 1916. 76. — 5 /. 1920 85,30. — 6 /. 1920 89,60.

Tin Trung-hoa

Ngày 20 Octobre 1922

Tin Hồ-hán-Dân

Hồ-hán-Dân đã tới Bắc-kinh, cũng các phương diện đàm luận : về vấn-đề quốc-hội thì chủ trương hợp pháp giải quyết ; về vấn đề thống nhất thì chủ-trương công khai thảo luận.

Hộ-pháp nghị-viện

Mấy hôm nay, Hộ-pháp nghị-viện chia nhau từng bọn tay cầm cờ, ngồi xe máy, đi các nơi diễn-thuyết và phát giấy. Khi đến trung-trung công-viên thì đứng lộ thiên mà diễn thuyết, nhân dân đến nghe đều có ý cảm động, sắp tổ chức Hộ-pháp hậu viện hội.

Tin Lý-hậu-Cơ

Lý-hậu-Cơ đã mấy lần điện về Bắc-kinh để cao - cấp. Sát - thanh-Huân cũng điện về nói Phúc-kiến là một nơi quan-trọng, mà binh-lực ở Giang-tây suy yếu quá, không thể phó-sức được, xin lánh phái quân-đội đắc-lực đến để cứu viện. Nhưng bộ-viện chưa biết làm ra thế nào, chỉ đem điện văn chuyển báo cho Tào-Côn và Ngô-bội-Phu biết.

Tin Tát-trấn-Băng

Các nghị đối với việc Phúc kiến, định điện cho Tát trấn-Băng được tiện nghi ứng phó, và điều khiển hải-quân để thêm quân cứu viện.

Lòng hi-vọng ngày nay nên thế nào?

Đối khi ta qua nơi rừng núi, thấy những cây cao chót vót lưng trời, rườm rà rợp đất, xét đến cái tọa nhân cần nó chẳng qua là một hạt giống còn con. Lại có khi ta qua vào một nơi đại-ấp danh-đô nào, xem những di-tích của các đứng vĩ-nhân, nào tượng đồng cao ngất, bia đá sáng choang, công danh sự nghiệp đã làm gương cho vạn thế soi chung, xét cái nguyên lai bởi đâu mà có, thì đều bởi tự một mảy lòng hy vọng mà gây nên. Qui hóa thay cái lòng hi vọng, rực rỡ thay cái lòng hi vọng, thực là một cái linh-cơ đưa đẩy người lên cõi quang minh. Ấy cho nên người ở đời cần phải có hi vọng, có hi vọng mới có thể sống làm người vậy. Vua Nã-phá-Luân xưa kia, có cái chí lớn muốn nuốt cả thế-giới, thường nói : « Âu châu là một cái sào huyệt nhỏ, sao đủ phát triển được tài chí của anh-hùng, nếu được cả chân Á kia lập thành ra một nước cộng hòa lớn, thì mới phỉ cái lòng ta ước mong ». Cái chí lớn dẫn chưa thành, nhưng cái lòng hi-vọng thực đáng nên kính phục. Ngày xưa ở bên nước Tàu vua Tề Tuyên-vương ước muốn những sự cao xa, ông Mạnh-tử chê là leo cây tìm cá nhọc lòng mà không bao giờ được, tuy vậy mà cái lòng hi vọng cũng không phải là không hay. Ta nên biết rằng hi-vọng là mẹ của sự-thực, và chúng ta không ai là không có hi vọng ở trong lòng, buổi một lần mười, một vốn bốn lời, đó là lòng hi vọng của người làm buôn, hoa màu nhiều lợi, tha má được mùa đó là lòng hi vọng của nhà làm ruộng; đèn sách chuyên cần, học hành tập luyện, từ tiểu-học cho đến đại học, nên danh-sĩ cho đến bác-sĩ, đó lại là lòng hi-vọng của các học-sinh. Lại còn mong đăng mặt thượng lưu, quyền cao chức trọng, ấy là lòng hi vọng của đám quan - trường ; cùng tột đến như vua chúa thì cái lòng hi-vọng lại càng cao, muốn được trường trị ngôi vàng, yên ngôi bệ ngọc, trong nước được thái-bình, ay-danh lại lừng các lân-quốc, càng cao hi - vọng càng lớn, không biết sao mà nói cho cùng. Xem đó đủ rõ, [illegible] không ai là không có hi-vọng. Ta sinh vào đời này, làm cái người trong đời này, tất ta cũng phải có cái hi-vọng ở trong đời này mới được. Ta dẫn không có cái lòng hi-vọng quá đỗi cao xa, nhưng ta cứ theo cái chí của ta mà làm, thì lòng hi vọng ngày nay có thể thành ra sự thực ở ngày khác.

Hi-vọng ở thế-kỷ 20 này. — Cõi đất mênh mông, loài người đông đúc, tính từ khi dân sinh cho tới ngày nay, thực đã trải qua biết mấy ngàn năm cho đến cái thế-kỷ 20 huy-hoàng xán-lạn này. Chúng ta may sao mà sinh lại gặp thời được mắt trông thấy, thân ở vào ngay cái cõi văn-minh, tức là một cái thời kỳ qui báu khiến cho chúng ta có được nhiều hi vọng vậy. Cứ theo công-lệ tiến-hóa của thế giới và lịch-sử trong ngoài, thì rõ biết cái điểm xuất-hướng của loài người, là mỗi ngày mỗi văn-minh, chứ không hề bao giờ có thoái bộ. Ta thử xem cái cuộc đời biến-chuyển trong ba trăm năm nay, thì có phải thế-kỷ 18 và 19 là hai thế-kỷ sản xuất ra văn-minh của thế giới, cái trình-độ từ đó đến nay, như trào lên, như sấm động, như nước chảy, như lửa bỏng, dẫu dân bồi đắp nên cái thế kỷ 20 đây. Dù sự thế đương nay có nhiều cơ biến-ảo xảm ra mấy lần, nhưng tuần tự mà lên, thì có lẽ cái mục-đích hi-vọng của loài người gần đến ngày mĩ-mãn. Vậy thì mục đích hi-vọng ở thế-kỷ 20 này là gì ? Là văn-minh chóng đến cực điểm, mà nhân loại được chóng hưởng cái hạnh phúc hòa-bình. Đó không phải là riêng lòng ta hi vọng thế mà thôi, chính cái đó là một vấn-đề khẩn-thiết ngày nay mà người ta đương cố làm phương giải-quyết vậy.

(Còn nữa) Sở-Bảo.

VĂN UYỂN

Thơ vịnh Kiều

(Tiếp theo)

Vịnh Sở-khanh

Làng chơi đành lận với làng nho,
Dưới bóng lầu xanh khéo thập thò.
Tay bế phù dung chừng mấy đóa ?
Ngồn năm gồm mặt cậu gan to.

Vịnh Thúc-sinh

Vớt người tài sắc bể trầm luân,
Tình nghĩa càng ai cuộc ái ân.
Sấm sét bão rìu liền chịu nổi,
Ngờ đâu mụ Hoạn lại hơn phần.

Vịnh Hoạn-thư

Ghen tuông vẫn biết cái trò chơi,
Muốn góp nghìn sao một chuyện cười
Hà những bỏ tay chàng Thúc chịu,
Trăm khôn nghìn khéo cũng thua hơi.

Vịnh Bạc-hạnh

Chân thật ai không chắc chắn nhà,
Ngờ theo nhau chẳng cũng tay đoà hoa.
Mà hồng gặp mãi bỏ đem rắp,
Hết qui đưa đường lại đến ma.

Vịnh Bạc-bà

Cũng phật lành là khéo ăn binh,
Âu chay nói đối lại bơn tinh.
Tớ-bà chúng cũng tay đồng học,
Nỡ-giới ai bi buổi thỉnh Minh.

Chân-viễm, Đình-gia-Hân

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Hội-đồng Tư-vấn Trung-kỳ

(Tiếp theo)

C.- Mục thu nhập - Recettes

Số tiền thu nhập thêm vào để bù sự chi phí nhiều cộng được 554 995 p.33

Số tiền tăng thu đó là phần nhiều tính vào thuế chính ngạch được 475.500 p.

Chia ra như thế này:

Thuế điền-thổ thêm . . .	19.500 p
Thuế đinh annamites thêm	270.000
Thuế công ích	162.000
Thuế thân Khách thêm . .	20.000
Thuế Mọi thêm	1.500
Thuế môn-bài thêm . . .	3.500
	475.500 p

Và lại thuế Kiểm-lâm trù-thân thêm được là 107.500

Thuế nhà cửa đất đai thêm là 5.000

Các thuế hạng thuế lãnh trưng thêm được . . 8.500

Các hạng tạp thuế nói khoản thứ năm - Article 5 thêm được là 15.000

Số tiền thêm đó là bởi sự bán giấy căn cước, tiền thu nhập của các trường, thuế xe tay, xe chở đồ — trừ các khoản thêm đó là tùy các năm trước mà tính.

Thế mà trong số tiền về khoản « fonds de concours ».

Tiền giúp đỡ thì phải bồi ứ 35.000

Trong số ấy có 25.000 thì hai năm trước biên vào ngân-sách để làm việc tàu bay — đạc điền ở tỉnh Nghệ — Các xã-thôn chịu 50.000 p. để làm việc ấy thì đã khỏi sự thâu.

Số tiền ngân-sách Đông-Pháp phụ cấp cho bớt đi. 21 500

D. — So sánh — cân nhắc

Làm ra như thế mà ngân-sách còn thiếu . . . . 2.450.500 p.

Số tiền các thứ thuế chánh ngạch và tạp thuế thì thiệt cao lên đến 5.360.358 p.33

Lấy tiền Kho dự-trữ thêm vào. 350.000

Cộng là 5.710.358 p 33

Song số tiền chi tiêu hết 8.160.858 p.33

Vậy nên thiếu đến. 2.450.500 p.00

Nói về nhơn-thế bộ xứ Trung-kỳ

Trong xứ Trung-kỳ rày không có cái gì làm nhơn-thế bộ cho người bản xứ cả. Sự ích-lợi về việc bày cái bộ ấy ra lựa phải bày tỏ làm gì nữa. Có nhiều bản xứ không biết tên họ mình, tuổi mình và con cái nhà ai; cái thế tình ấy đối với sự dân-trí mở-mang trong xã-hội ngày nay không hợp.

Nhơn-thế bộ cái sổ biên những sự quan hệ của người trong đời, tất như: sanh, tử, giá thú. Cái nhơn-thế bộ làm cho mỗi người có căn cước chắc chắn không chối cãi được; giữ được cả quyền lợi cho mọi người; khi trong gia-đình, tộc-thuộc xảy ra có việc gì, hoặc việc điền thổ gia-tài thì dễ xử đoán, cái việc ấy hướng lại ở xứ Trung-kỳ này thường hay xảy ra mà làm cho quan trên xử đoán rất khó vì không có cái nhơn-thế bộ cho nên cái tông tích sanh nghi.

Như trong việc cấm phòng, thì xã-hội cũng nhờ đó mà giữ phòng đảng gian-phi; như cái việc gian căn-cước mà khó thì những tội nhơn không mấy đứa mà lọt khỏi đáo-án.

Trong xứ Trung-kỳ này xưa nay vẫn có một thứ gần như là nhơn-thế bộ, là cái « Gia phổ ». Gia phổ là một thứ sổ của những nhà khá làm ra để ghi chép đời nọ qua đời kia truyền tử lưu-tôn. Nên ước mong sao cái thức ấy công dụng cho cả toàn-dân trong làng và cái sổ khi trước làm riêng trong từng họ thì đem ra làm chung trong cả làng như là sổ nhơn-thế-bộ của cả đồng dân.

Lối ấy cũng đã làm thử. Trong mấy kỳ hội-thương với các quan Phụ chánh trong tháng năm tháng sáu năm 1912 quan Khâm-sứ đã bàn về sự ích-lợi và cần kíp mà lập thành nhơn thế bộ. Bây giờ các ngài đã ra ý để duyệt y cái việc nghĩ lập đó là tối quan thiết trong sự ở đời của người Annam. Song để phòng những lời dị-nghị của dân, thì bây giờ các ngài chỉ trù lập nhơn-thế bộ nơi các thành-phố mà thôi, để thử rồi sau sẽ bài bố thi hành nơi các thôn hương, ấy là chính cái nghị định lục ra ở trong tờ dụ ngày 20 tháng 12 năm 1912, cứ đầu năm thì giao sổ cho các làng hoặc phố hội thuộc trong thành phố mỗi thứ hai quyển để biên chép ngày sanh ngày tử và sự giá thú. Đến cuối năm thì làng nạp lại một bản để lưu-chiểu tại tỉnh, còn một bản thì làng giữ.

Nay sau ai muốn xin sao cái giấy sanh, tử, giá-thú của mình thì phải nạp mỗi bản hai giác (0 p.20). Nếu người xin do làng giữ bộ ấy xin thì số tiền ấy làng thâu, nếu do quan tỉnh mà xin thì số tiền thâu vào Nam-triều ngân-sách.

Nhơn-thế bộ lập ra tại các thành-phố mà dân chịu thuận nhận ngay không trắc trở kêu nài gì, là vì họ biết rằng cái việc không can-thiệp gì đến việc thuế-má, song có lẽ rằng công việc ăn làm cũng chưa được chạy cho lắm, vì rằng những người chức-dịch chuyên-biện không tường-tận sự vụ của mình. Phải nên hiểu thị cho họ biết phận sự cái người thủ chấp nhơn-thế bộ quan trọng là dường nào.

Năm 1916, các khoản điều lệ trong dụ chỉ ngày 20 tháng 12 năm 1912 đã đem ra thi hành khắp các làng trong tỉnh Phan-rang. Việc thi-hành ấy đã được kiến hiệu, trừ một đôi chút sai lầm là vì những lý-trưởng không đủ học-thức, không biết rõ bổn phận mình, thế nhưng mà cũng nên cho là việc lập Nhơn-thế-bộ ở tỉnh ấy hiện nay thừa hành tử-tế. — Cách ít lâu về sau, trong tỉnh Nha-trang cũng đã đem thí-nghiệm thi hành việc ấy.

Năm 1919 đã thông-tư cho các quan Sứ các tỉnh hỏi xem có thể thi hành việc lập Nhơn-thế-bộ trong các hương thôn ngoại nơi thành phố được không. Thử thời xem chừng nhân tâm chưa hiểu rõ được sự ích lợi về việc cải-lương ấy dễ dặng mà đem thi-hành ngay cho được.

Đến năm, năm nay có hỏi lại các quan trú tỉnh Công-sứ, thì phần nhiều các ông ấy ý thuận, bằng không, ít nữa cũng thử thi-hành trong các xã thôn chung quanh thành-phố là chỗ hiện đã có sẵn rồi.

Buổi bây giờ đã nên thi hành chưa? Nên làm cách thế nào? Phải làm sao mà dạy chức dịch chuyên biện chức chấp thủ Nhơn-thế-bộ? Trong phận sự mới đó, nên chi công cho họ tiền bạc như thế nào? Cái sổ nên làm thức kiểu thế nào?

Đó là những vấn-đề nên giải biện trước khi thi hành việc cải lương ấy. Nói tóm lại mà nghe, những cái vấn đề quan trọng này đem ra mà bàn luận, không phải là đem trong trí cố quyết nhất định làm cho được, nhưng thiết yếu là cứu nghĩ và đem thi hành các cái thể lệ nhận xác thật là một điều tấn-bộ có ích.

* *

Cái việc lập Nhơn thế-bộ đã đem ra hỏi Tư-vấn hội-đồng, kỳ hội ngày 28 tháng 9 năm 1920 thì Hội-đồng đã nghĩ như sau này: Trong các thành-phố mà hiện đã thi hành rồi, thì phải chiếu theo ý như thể-lệ Nhà-nước đã định ra mà làm.

Còn như những nơi hiện chưa có thi hành thì cái việc ấy chưa quyết hành được, vì không có người kham giữ được sổ Nhơn-thế-bộ.

Bây giờ Hội-đồng lại có xin hãy để việc ấy hoãn lại cho đến ngày nhà nước định cải lương việc chánh trị trong hương-thôn: lựa chức-dịch, đặt hương-thôn hội-đồng, thì bấy giờ sẽ đem Nhơn-thế-bộ ra thi-hành.

Tự do diễn đàn

Cái nguyên nhân thất bại ở sự tập hội ở nước ta tự đâu mà ra?

(Tiếp theo)

Có người nói rằng: lập hội đã sự hay sinh ra cái tệ như thế, nay muốn mưu một việc có ích nhón hay một mối quyền lợi to ở trong nước mà không hợp chúng chỉ thì làm thế nào? Xin đáp rằng: đấy là nói riêng về những người chỉ biết tư lợi mà không biết điều phải, chỉ vì ích kỷ mà làm hại đến người, những người ấy đã đứng vào một chân hội nào, nếu không sinh ra sự tổn hại hao mòn, cũng diễn ra một tấn ác kịch ghê gớm. Còn như nghĩa chữ hội thì bao giờ cũng sáng, cách lập hội thì bao giờ vẫn hay, hễ hội gì mà không có những người khả khinh khả bỉ ấy, thác bình đội lốt mà lẩn vào, thì bất cứ làm công việc gì, nghề-nghiệp gì, mỗi người một tay, mỗi người một sức, mỗi người một tư-tưởng tinh-thần lo gì mà hội không được phát đạt, không được vĩnh-viễn.

Như vậy thì lập hội phải có mấy điều quan-trọng, nên chú ý ngay từ lúc mới tổ-chức hội ra xin lấy ý-kiến thô thiển và những quang-cảnh đã biện ra ở một hội mà bàn góp mấy lời. Một là chọn người mới cho vào hội, hai là làm việc phải theo hết nhẽ công bằng, hai điều ấy tuy không biên vào trong khoản điều lệ được, nhưng thực là một điều rất mật-thiết cho cả mọi người, vì rằng công việc ở trong hội là công việc chung, hay thì cùng hưởng, mà dở thì cùng chịu, nhất là chọn được người có tư cách, có phẩm hạnh ra mà làm việc cho hội, thì hội có thể phó thác được cho những công to việc nhớn mà không quan ngại gì, nếu nhỡ ra mà gặp phải ông hương nguyện giả mặt đạo-đức đứng lên nhận những công việc tầy đình, thôi thì tự tư tự lợi bách kế thiên phương, quí hồ làm thế nào cho bưng kín được miệng bình, để đỡ lấy một món lợi riêng cho mình là đủ, song cái nghề giấu đầu thì hay hở đuôi, mọt già mà nghiến mãi thì đá cũng phải thủng, chẳng bao lâu cái sự rắc rối của ông hương nó đã đến ngày phải bại lộ, bấy giờ bao nhiêu sự nghiệp danh dự của hội lại phải hư hỏng cả mà những người có chân trong hội lại phải chia nhau mà chịu lấy sự thiệt thòi. Vả chăng một người trong hội, tức là một bạn đồng chí đồng nghiệp với nhau, giúp đỡ nhau ở bạn ấy, vì như tranh gia sản mà kiện cáo, tất là anh em một nhà, tranh quyền vị mà cừu địch nhau, tất là một bọn cùng chức sự. Cứ nhẽ ấy mà suy thì một người trong hội là một bạn trong thuyền, hay ra thì thuận buồm xuôi gió vạn sự yên lành, đã chẳng ra gì, thì cái ác cảm đối đãi với nhau, so với người ngoài lại càng kịch-liệt hơn lắm: bởi thế cho nên dựng hội phải xem người cho kỹ.

Đến như việc hội thì việc gì cũng là việc công ích cả, việc đã là việc công ích, thì phàm cử động việc gì hay tổ chức cuộc gì ở trong hội, tất phải cho công chúng thỏa thuận mới hết được lẽ công bằng. Bảo rằng người làm việc hội phải chọn lấy người toàn công ích mà không có một tí nào tư lợi, thì người ấy thực khó lòng mà tìm được dù có ra nữa thì hội cũng chửa chắc đã dùng được, vậy thì người giữ việc cho hội, cứ tám phần công ích thì còn hai phần tư lợi cũng đủ cáng đáng việc hội mà gìn giữ lấy lợi-quyền, nghĩa là có công thì phải có tư, ai chẳng có một cái thân gia chi kế, nhưng cố giữ cho việc trong nhà với việc trong hội đừng có quan thiệp đến nhau thì thôi, vì như món tiền cổ phần của hội tức là một cái tư bản chung của sự công ích để trù tính công ăn việc làm, nếu một người trong hội, lại âm dụng cái tiền ấy mà đổ cái tư ích của mình, thì sự tổn hại khuyết liệt của hội, tránh làm sao cho khỏi, che đạy làm sao cho yên, bởi thế làm việc gì hội cũng phải giữ cho hết nhẽ công bằng, hai điều ấy đã phải lưu tâm từ khi hội mới tạo nhân, thì cái hiệu quả của hội thế nào cũng được hoàn toàn lương hảo.

Song lại còn nhẽ nữa, tiện đây xin nói cho tường, giả thử bây giờ có mấy người muốn lập ra một hội gì, thì đương lúc buổi đầu đã biết ai là người hay người dở mà giao phó công việc cho, nếu xem người không được tinh, thì hai chữ công ích lại chỉ là một câu chuyện khẩu đầu trong khi bàn việc hội với nhau, chứ thực hiện thì vị tất đã có. Câu ấy xin giả lời rằng, những người trị-sự của hội, thì cứ kén người nào có học thức, mà tính chất hiền lành chính trực, lại thêm cách lịch duyệt từng trải, mà bình sinh không có lừa dối ai và vỡ công vỡ nợ của ai, người ấy không cứ gì tư bản ít hay nhiều, cũng đủ ra mà nhận việc cho hội, vì rằng cái kế tư lợi, thì ai cũng có một đôi chút, và lại có một số tiền công ích của công chúng mà góp lại để kinh doanh việc làm, ai chẳng chắc rằng có lợi, nhưng cái lợi ấy, ở mục-tuyến con người nông nổi hẹp hòi đã trông thấy, thì cái lòng tham lam tư kỷ, nó xui giục cưỡng bách cho phải nhắm mắt mà làm liều, cho nên sự hư hỏng ở hội, chẳng mấy ngày mà đã thấy phô-trương ở trên tờ báo. Còn như người đã đủ tư-cách làm hội-viên thì cách vận động của người ta lại cao hơn một bậc, đã lấy sự công ích làm đầu thì cử động việc gì cũng tất phải quang minh chính đại, cốt mong cho hội một ngày một thịnh-vượng, một ngày một bành trướng, rồi cái lợi riêng của mình tự nhiên cũng theo đấy mà hưởng thụ về sau, nghĩ như thế thì cách chọn người vào hội, cũng không lấy gì làm khó cho lắm.

Than ôi! thời buổi đương lúc giao thông, quốc-dân đương lúc tiến-hóa, trên đã nhờ ơn Nhà-nước bảo-hộ hết lòng khai-hóa cho dân mà quốc dân ta cũng nhiều người biết cái kế biến thông cho hết đường tiện lợi, tuy rằng cách sinh-tồn chỉ tranh nhau có một bước đường công lợi — trồng cây ai chẳng mong đến ngày ăn quả — lòng hy-vọng ấy lại phải buộc nhau lấy cái giải đồng tâm.

Nói tóm lại, đã mưu việc công thì phải coi công hơn tư, đã hợp quần thì phải trọng quần hơn kỷ — hai cái lẽ đó là cái keo nhựa rất bền chặt vĩnh viễn — hễ làm được hết chủ nghĩa thì ích lợi vô cùng mà làm sai chủ nghĩa thì phá hoại trông thấy, cái nguyên nhân thất bại ở sự lập hội kết xã ở nước ta bây giờ là chỉ vì làm sai chủ nghĩa đó mà thôi.

Dám mong rằng đồng bang ta, ông nào muốn lập hội gì, muốn vào hội gì hay dù đứng một chân trong hội nào nên lấy đó làm cái phương châm trừ tệ thì lo chi cái mối thất bại kia chẳng tiễu bỏ được.

Mấy lời thô thiển của kẻ khờ tâm này mong rằng các ông sẽ lưu tâm luôn vậy.

Hội-trung-Nhân.

Đoản-thiên tiểu-thuyết

Trí quan-sát

Một hôm Gia-đích tiên-sinh đương đi chơi vòng quanh một cái rừng nhỏ, bỗng thấy tên lính hầu của Hoàng hậu chạy đến gần, theo sau có nhiều vị võ-quan, người nào cũng có dáng băn khoăn và chạy tất tả các phía hình như những người lạc đường có ý tìm tòi cái bảo-vật gì đã đánh mất.

Tên lính-hầu nói với tiên-sinh rằng:

— Thầy có trông thấy con chó của lệnh bà qua đây không, hở thầy?

Tiên-sinh khiêm tốn mà đáp rằng:

— Con chó cái thì phải.

Tên lính hầu nói:

— Chính phải rồi

Tiên-sinh lại nói:

— Con chó cái rất nhỏ mà lông dài; nó vừa mới đẻ một lứa con được mấy bữa nay; chân trước nó về bên trái thì què và tai nó dài lắm.

Tên lính hầu đương thở không ra hơi nói:

— Vậy thầy có trông thấy à?

Tiên-sinh đáp:

— Tôi chưa hề trông thấy con chó ấy bao giờ, mà cũng không hề biết rằng hoàng hậu có nuôi chó nữa.

Trúng vào lúc ấy, rủi ro kỳ dị thay, con ngựa đẹp nhất trong ngự-mã-trường ở tay người bồi ngựa xổng ra và chạy vào cánh đồng. Viên quản-sự về việc săn bắn của nhà vua và những vị võ quan đuổi theo con ngựa coi bộ cũng hoảng hốt như tên lính-hầu tìm con chó vậy. Viên hiệp-quản hỏi Gia đích tiên-sinh có trông thấy con ngự-mã ấy không.

Tiên-sinh đáp rằng:

— Con ngựa nó phi giỏi nhất thì phải; nó cao độ ngót 2 thước, móng nó rút nhỏ và đuôi nó dài chừng một thước.

Viên hiệp-quản lại hỏi:

— Thầy thấy nó chạy đường nào. Bây giờ nó đâu, hở thầy?

Tiên-sinh đáp:

— Tôi tuyệt-nhiên không được trông thấy mà cũng không được nghe thấy nói đến con ngựa ấy bao giờ.

Viên hiệp-quản cùng tên lính-hầu nghi cho tiên-sinh lấy con ngự-mã và con chó của hoàng-hậu. Chúng mới sai dẫn tiên sinh đến trước hội-đồng tư-pháp án tòa để xử đoán.

Vừa mới bắt đầu nghị án thì 2 con vật sống kia lại tìm thấy cả. Những quan tòa xử án bất đắc dĩ phải dạy cho bài giải vì thì lấy làm suốt soáy, song có phạt tiên-sinh phải nộp 400 lạng vàng về tội có trông thấy lại nói là không.

Gia-đích tiên sinh phải nộp món tiền phạt ấy, song được phép trần-tố trước mặt các quan tòa.

Tiên-sinh nói:

— Tôi chưa hề được trông thấy con chó đáng quí của hoàng-hậu và con ngựa đáng trọng của Hoàng-đế bao giờ.

Nay xin kể những điều đã xảy ra có can thiệp đến tôi. Số là: Tôi đi chơi vào cái rừng nhỏ ở đấy tôi mới được gặp bác lính hầu và thầy hiệp-quản. Tôi trông thấy ở trên mặt cát có những vết loài vật, xét ra thì là vết một con chó nhỏ. Những nét vạch tờ mờ và dài in vào những chỗ cát gồ lên mà ở vào giữa những vết chân làm cho tôi biết đó là con chó cái mà vú sệ xuống và như thế thì đủ hiểu rằng nó mới đẻ một lứa con được mấy bữa nay.

Lại có những vết khác không vào một chiều với những vết kia, mà hay vạch xuống cát vào bên cạnh những vết chân trước, tôi coi đó mà biết được rằng tai con chó ấy dài lắm. Sau hết, tôi dám bảo con chó của Hoàng-hậu hơi què là vì tôi đã nhận thấy trên mặt cát chỗ nào cũng có một vết chân nông hơn ba vết chân kia.

Còn con ngựa tôi cũng xin nói để các ngài biết: Lúc đi chơi trong rừng, tôi trông thấy ở dọc đường có những vết móng ngựa cách nhau rút đều. Vậy tôi bảo là con ngựa nó chạy giỏi nhất đó.

Trong một con đường nhỏ, rộng độ 2 thước, những cây giồng ở hai bên xa chỗ giữa đường độ một thước đều thấy sạch cả bụi bậm. Vì thế tôi bảo đuôi con ngựa ấy dài độ một thước, có dài thế, thì lúc ve vẩy mới quét được cái bụi kia đi.

Tô trông thấy ở dưới những cây rậm rạp um tùm, cách độ 2 thước có những cành lá mới rụng xuống, thì tôi biết ngay rằng con ngựa nó đụng được đến cành những cây ấy, tất phải cao độ ngót hai thước.

Những quan tòa thấy Gia-đích tiên-sinh xét đoán tinh thông sâu sắc như thế đều lấy làm cảm phục.

Nguyễn-Nhân dịch.

VIỆC HANOI

Ngày hội kỷ niệm Đình-chiến. — Đến ngày hội kỷ-niệm Đình chiến 11 Novembre phàm hạt nào có quân lính thì sẽ điểm binh cả, theo như ngày hội 14 Juillet vậy.

Cuộc điểm binh ở Hanoi thì gần đến ngày đó sẽ có lệnh quan mẫn binh dặn sau.

Hội đồng chính-phủ. — Hội-đồng chính-phủ kỳ thường trực đã họp sáng hôm nay hồi 9 giờ tại phủ Toàn-quyền, có quan quyền Toàn quyền Baudoin chủ tọa.

Trong các việc xét tại Hội-đồng thì có việc sửa đổi lại các phòng Thương mại Bắc-kỳ, việc bãi hạt Phát-diệm, việc đặt thuế chó ở thành phố Nam-định, việc nhường lại xưởng đóng tàu ở Saigon cho thuộc-địa, việc bãi đường xe lửa Đồng-đăng đi Nam-quan, việc đổi lại tiền cước xe-lửa ở các đường Hanoi đi Bến-thủy, Hanoi đi Na-cham và Tourane đi Đông-hà.

Tòa Thượng-thẩm — Hôm qua tòa Thượng-thẩm xử việc sau này:

Lừa đảo giả mạo. — Tên Nguyễn-văn-Tân có vay một món nợ của một người mà nợ ấy thì góp trả dần từng tháng một. Khi nào đem tiền góp lại trả chủ nợ thì lại lấy văn tự ra biên số tiền trả vào đằng sau. Hiện tên ấy đã trả được 20 đồng rồi. Một hôm tên ấy đưa tiền góp lại trả, khi chủ nợ đưa văn tự để biên thì tên ấy thêm một con o vào thành ra 200 p. Tòa Nam án tỉnh Sơn-tây phạt tên Ng-văn-Tân 1 năm tù và bắt phải bồi 400 đồng cho chủ nợ. Tòa Thượng thẩm y án.

Dung túng kẻ tù tội. — Trong làng tên Lê-duy-Cao là lý trưởng có mấy tên bị cáo về việc cướp. Quan sai bắt mãi không được, vì tên lý-trưởng cứ một mực khai man rằng những tên bị cáo ấy đã bỏ làng đi rồi. Sau tòa làm án vắng mặt những đứa bị cáo ấy. Sau có người cáo giác, quan xét thì những tên bị cáo vẫn lẩn quất ở trong làng làm ăn như thường. Tòa phạt tên Lê-duy-Cao 25 đồng Tòa Thượng thẩm y án.

Tiêu tiền của dân. — Tòa Nam-án tỉnh Vĩnh-yên phạt tên Bùi-văn-Man là ký-dịch 2 tháng tù về tội tiêu tiền của công dân và bắt phải bồi 118 p.60 trả làng. Tòa Thượng-thẩm y án phạt tù và giảm tiền bồi thường xuống 78 p. 60.

Ăn cướp. — Tòa Nam-án tỉnh Kiến an phạt tên Đào-v-Trác, Đào-v-Học, Đào-v-Hưng, Đào-v-Uy, Đặng-văn-Tuấn, Ng-v-Nghệ, Đặng-v-Ửng, Ng-v-Ngu mỗi tên 5 năm khổ sai về tội ăn cướp, tên Đặng-thị-Nhơn 1 năm tù và tên Đào-v-Cam 3 năm tù về tội làm chứng gian. Tòa Thượng-thẩm giảm tội cho tên Cam xuống 1 năm tù và y án phạt những tên khác.

Tòa Nam-án tỉnh Thái-bình phạt tên Đỗ-v-Lung, Trần-v-Tương, Ng-v-Ninh, Trương-v-Phụng mỗi tên 4 năm tù, tên Ng-v-Thân, Trần-Am và Trần-Thanh mỗi tên 3 năm tù về tội ăn cướp và bắt phải bồi 467 p.96 cho nhà khổ chủ. Tòa Thượng-thẩm y án.

Tòa Nam-án tỉnh Hưng-yên phạt tên Đỗ-hữu Tư tức Nhu 8 năm khổ sai về tội ăn cướp. Tòa Thượng-thẩm y án.

Án bỏ đi không xét. — Tòa Thượng-thẩm bỏ không xét cái án tòa Nam án tỉnh Sơn tây phạt tên Đặng-v-Lương 5 năm khổ sai và là tên Đặng-văn-Mương 3 tên mỗi tên 1 năm tù và tước hết dân quyền vì tội đánh chết người vì đã quá hạn rồi mới chống-án.

Sở mật-thám. — Quan cai-trị Sénélar, chánh sở mật-thám Bắc-kỳ chừng cuối tháng này thì xuống Thái-bình trọng nhậm chức công-sứ tỉnh ấy. Trong khi đợi quan cai-trị Gilles ở Pháp sang thì M. Exaltier được lên quyền.

Cáo-bạch

Bán một cái ấp một trăm mẫu thục-điền ở liền tỉnh Sơn-tây

Hỏi tại Bản-quán. 3339

Đường Thanh-hóa — Quan công-sứ Thanh hóa bá cáo rằng ở hữu ngạn sông Chu đang sửa đê nhiều lắm. Vì thế các xe ô-tô và các xe nặng khác đi ở Thanh-hóa đến Bái-thượng mà qua các đê ấy thì rất là khó khăn.

Hiện đã phòng bị mọi cách để khỏi ngăn trở việc giao thông, nhưng trời mưa thì khó qua lại lắm.

Thi tiếng Viễn-đông. — Bài chữ Pháp dịch ra quốc-ngữ trong kỳ thi bậc đệ nhị cấp như sau này:

Les biens communaux

La commune annamite n'est pas seulement une association d'intérêts, c'est une personne morale qui a ses biens propres, administrés par le conseil des notables. Quelle est l'origine de cette propriété collective?

Les opinions ne sont pas unanimes sur ce point. Il est probable qu'à l'origine, la propriété individuelle n'existait pas en Annam: les biens étaient indivis entre les membres d'une même famille et c'est le père qui en avait, seul la disposition. Une part de ces biens, appelée « part de l'encens et du feu », réservée à la célébration du culte familial, était inaliénable. Quand les communes se constituèrent les familles apportèrent chacune une parcelle de leur patrimoine pour former la propriété collective consacrée à la célébration du culte du village.

Quand un village désirait se fonder, il devait demander au roi la concession d'un lot de terrain; le lot était divisé en un certain nombre de parcelles: une des parcelles restait propriété communale, et le produit en était consacré au paiement de l'impôt du village.

Donc, à l'origine, le produit des biens communaux tenait lieu, à lui seul, de tout impôt foncier; la propriété particulière, au contraire, se trouvait exempte de toute contribution.

Việt-Nam Thanh-niên hội. — Chủ-nhật 29 Octobre này, đúng 8 giờ sáng, hội Việt-Nam Thanh-niên sẽ đến thăm xưởng làm bát sứ của công-ti Hợp-lợi ở Thanh-trì. Vậy tòa trị sự hội có lời mời các hội-viên đến 7 giờ rưỡi sáng hôm đó họp tại Hội-quán.

Hội viên đến xem sẽ có ông chủ công-ti Hợp-lợi và ông chủ hội Monet giảng giải về mọi cách tráng men làm bát.

Việt-Nam Thanh-niên lại cảo

Lời cám ơn. — Chúng tôi có lời cám ơn các cụ, các ông, các bà đã có lòng chiếu cố đưa đồ phúng cùng đi đưa linh cữu thân mẫu chúng tôi ngày thứ hai, 23 Octobre 1922.

Trong khi bối rối có sự gì sơ suất xin xá lỗi cho.

Phạm-văn-Nhân,
Phạm-văn Bính,
Phạm-văn Sán.
Đồng gia quyến, bái tạ.

Nhà đất đổi lẫn. — Quan Giám-quốc đã ký chỉ-dụ cho phép đổi mấy tòa nhà ở Việt-trì của quan binh ngày nay vô dụng để làm nhà thương Annam, lấy hai cái nhà khác và một khu đất của chính-phủ Bắc-kỳ ở Hanoi để làm nhà cho quan binh ở.

Cao-mên bội-tinh. — Ông Phạm-v-Khoan chủ hiệu thêu lớn ở Hanoi vừa có nghị-định được thăng đệ tứ hạng Cao-mên bội-tinh (officier de l'Ordre du Cambodge). Lệnh lang là M. Phạm-v-Quế cũng được mông thưởng đệ ngũ hạng Cao-mên bội-tinh (chevalier de l'Ordre du Cambodge).

Bản quán có lời mừng ông Phạm-v-Khoan và lệnh-lang chuyên-trị về mỹ-nghệ ở Hà-thành đã lâu năm, được thưởng như vậy thật là đích đáng.

(Xem trang thứ ba, cột thứ hai).

ĐỒNG-HỒ
MẠ VÀNG
Máy ký-mã,
15 chân kính
Mặt đá kim có chữ dạ quang
BẢO HÀNH 10 NĂM
Giá..... 11 $ 50
BÁN Ở HIỆU:
A. PERROUD (Nhà xanh)
39, Phố Paul Bert. — HANOI
2009

Hỏi kẻ phải đau

Này hỡi các người Nam Việt phải đau ngực, phải ngộ lạnh, phải đau khi quán mà đã chữa thuốc không phải đường, hoặc là đã uống chữa nhiều mà không khỏi, thì những người phải đau khi quán đã kinh niên, hoặc phải đau ở phổi : này hỡi các người phải chứng lao, nay tôi khuyên các người nên nhớ ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước kia tôi đã bảo là một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền tử nhược tốn. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một dời người sau nữa không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lời tôi nói đây quan trọng thế nào các người có hiểu không ? Nếu có bệnh mà không chữa đi, thì trong 50 năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con để cái được, thì chỉ sinh con cái yếu ớt, gầy mòn thôi.

Nói người Nam Việt, nếu các người không muốn giống Nam Việt bao mòn đi, nếu các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì chữa bệnh đi mới được.

Vậy tôi viết thư cho hiệu Bác-sĩ MONTÈS số 54 *Paul Bert Hanoi* mà bảo mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 9 hào. Sáng và chiều trước khi ăn cơm, thì uống một thìa xúp, cống một lọ, thì t. ấy khỏe mạnh và hết đau.

BRONCHOSERUM
Một lọ. . . . 0$90

Vin Tonique Tonkinois

Rượu tonique vừa bổ lại vừa ngon, rất có ích cho dân bà ở cữ.

DẦU CÁ MỚI ĐẾN

Thật tươi, thật tốt. Dầu cá có nhiều thứ, thứ hung-hung (*blonde*) và thứ màu nâu (*brune*).

Thứ hung-hung (**blonde**) mới thực là thứ tốt, mà thứ hung-hung(blonde) ấy chính là thứ Điện cá của hiệu *Montès* bán, quý-khách nên nhận kỹ kẻo lầm.

Thuốc chữa bệnh ho rất thần hiệu
(SIROP N)
Một chai. . . . . 1$60

Thuốc viên bổ huyết « Filules Pinck »
Một lọ. 4f. 45
Bộ 0$65 đến 9$70
Sản lo. . . . . 24 f. 50
Bộ 3$60 đến 3$70

Thuốc nước bổ huyết
« LE PEPTO KOLA ROBIN »

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE MONTÈS
Thuốc tinh-tuyệt bổ máu
Mỗi chai phần tư lít. 1$00
Một lít. 3 50

MORRHUOL CHAPOTEAUT
Simple et créosoté. Dầu cá viên hạng bổ tỳ và hơn chữa bệnh lao

CACHETS ANTIGRIPPE
Trị bệnh sốt dịch : như bệnh grippe, bệnh cúm. về mùa này thường hay hại người nhất là bệnh grippe, nhiều người phải chết trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu để cứu về sự người sẽ cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào
Cách dùng : cách 3 giờ đồng hồ nốc một viên rồi nằng nước rõ nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì nằng rõ nhiều nước nóng và ủ người cho nóng đều thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.

Bào chế MONTÈS, 54. phố Paul-Bert, Hanoi

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NIÊM
(Pogements en timbres-postes)

Nhiều ông gửi tiền trả bản quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho bản-quán lắm. Vậy có lời trình các ngài từ rà những tiền lẻ thì cho bản-quán không nhận gì trả bằng con-niêm cả.

Nghỉ phép. — M. Vũ-ngọc-Hoành tuần phủ hạng nhì tỉnh Lạng-sơn được phép 80 ngày nghỉ tại Hanoi và Nam-định. Trong khi ấy thì M Hoàng-huân-Trung ấn sát hạng nhì tại Lạng-sơn sẽ lên quyền.

Ngạch Y tế. — M. Ng-v-Dy thầy thuốc thứ sai hạng nhì ở Hưng-hóa (Phú-thọ) được nghỉ dưỡng bệnh ba tháng, tháng đầu cả lương và hai tháng sau nửa lương.

Ngạch thừa phái, — M Ng-ngọc-Soang thừa phái hạng năm ở chân Lộc-bình (Lạng-sơn) nay kiêm việc lục sự tại tòa án đệ nhất cấp hạt lỵ thay M. Phạm-văn Chí từ chức.

M. Ngô-văn-Nhan thừa phái hạng năm ở chân Văn-bàn (Yên bái) nay kiêm việc lục sự tại tòa án chân lỵ thay M. Ng-v-Cầu đổi đi Vân-chấn.

Ân thưởng kim-tiền. — M. Đinh-văn Phụng là phán sự hạng nhất ngạch Công chính vừa được ban thưởng Kim-tiền để tam. M Phụng là một người siêng năng, nhanh nhẹn nên quan trên có lòng thương yêu, anh em có lòng kính nể. Trong khoảng năm 1918-1919 Chính phủ bảo-hộ đã bổ ông sang tòng sự tại tòa lãnh sự Pháp ở Phi-lật-tân, quần-đảo *Manille* nhân dịp lỵ ông biết cả tiếng Ang-lê và Y-pha-nho. Trước ông đã được thưởng Danh-dự bội-tinh, nay lại được ân thưởng kim-tiền thật là đích đáng lắm. Tiện dịp này xin có lời mừng ông.

Nguyễn-v-Khang

Kính cáo các độc-giả. Trong mục tiểu-thuyết « *Tai-sinh duyên* » ngày mai có bài biếu trần-tình của Mạc hộ-quân. Dịch-giả tự biết mình vụng nghề văn : Biếu ngẫu tứ lúc, chắc trong bài biểu lỹ có nhiều chỗ nguyệ-văn rất hay mà dịch-văn chưa được trang-nhã và chưa được gồng khẩu-vẫn. Vậy dịch-giả có mấy lời kính-cáo để độc giả chư quân-tử thấy chữ nào non dại thì phủ-chính và chỉ-thị cho, dịch-giả xin sẵn lòng hoan-nghênh. Lại xin các ngài tha thứ cho cái lỗi lạo-thảo trong khi dịch vội.

Từ chức. — M. An-quế-Lâm thư ký hạng sáu tại sở Vận-tải Haiphong được từ chức kể từ ngày 9 Octobre 1922

Khiển trách. — M. Quách như Trác, cán-sự lục-lộ hạng ba (agent technique des Travaux publics), ở lưới bằng trong việc công-chính cho nên phải khiển trách ghi vào lí lịch, chậm thăng chức trong một năm.

CÁC TIỂU-THUYẾT CỦA BẢN-QUÁN

BA NGƯỜI NGỰ-LÂM PHÁO-THỦ
của Ng.-văn-Vĩnh dịch, giá. $ 1.00

AY AI HẸN NGỌC THỀ VÀNG
của Ng.-đỗ-Mục dịch, giá. 0,40

THUYỀN TÌNH BỂ ÁI
của **Ng.-đỗ-Mục** dịch, giá. 0,60
Ngài nào muốn mua, xin viết thư cho ông Bùi-xuân-Thành là quản-lý nhà in Trung-Bắc Tân-Văn, Hanoi.
Tiền cước gởi ngoài.

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Ngày kỷ-niệm cuộc Đình-chiến — Chiều thứ tư vừa rồi, hội-đồng sửa soạn việc hội hè để ăn-định chương-trình ngày kỷ niệm cuộc Đình-chiến năm nay như sau này :

Ngày 10 Novembre.

18 giờ : Bắn súng đại-bác.
21 giờ : Rước đèn — Trước cuộc rước đèn thì hồi 16 giờ tại trại Bonet có đặt cuộc thi đèn Ai vào xem cũng được. Có một số tiền 250 p, để thưởng cho những nhà được.

Ngày 11 Novembre

6 giờ rưỡi : Bắn súng đại bác.
7 giờ : Đêm hình
8 giờ : Ở nhà Thờ làm lễ cầu hồn.
Từ 9 giờ trở đi : Có các cuộc chơi cho người bản-xứ : thi chạy ; thi xe đạp.
16 giờ rưỡi : Khánh-thành đài kỷ-niệm các trận-vong tướng-sĩ tại ngã đường Amiral Pottier. Trong khi ở dưới làm lễ khánh-thành thì trên không trung sẽ có máy bay Pháp và Xiêm lượn quanh nữa.
18 giờ rưỡi : Đốt cây bông tại lạch Bonnal thắng đường phố Bắc-ninh chạy xuống.

Từ 20 đến 22 giờ : Chóp bóng giữa giời tại khoảng đất giữa phố Armand và đường Bonnal.

Ngày 12 Novembre

Chiều như lời bàn của Hội-đồng sửa soạn về việc hội hè thì đến hồi 14 giờ rưỡi ngày 12 Novembre, thành phố sẽ có một cuộc đua ngựa nữa.

Các giải định như sau này :
Giải nhất : 250 p. — giải nhì : 100 p. — giải ba 100 p.

Cuộc đua ngựa này, ai vào xem cũng được, không phải giả tiền.

PHÚ-THỌ

Thánh giả hại người. — Bản-quán tiếp được bài sau này nhờ đăng báo :

« Nguyên ở phố thứ nhất, có một người con trai độ ngoài 20 tuổi, phải bệnh từ tháng 2 năm nay, nhưng nỗng thuốc đã bớt mà còn yếu lắm. Có một người đến trọ nhà gần đấy, chuyên nghề đồng bóng, giả mượn tiếng Thánh-Trần để kếm ăn, và hễn nói rằ g ai phải bệnh gì hẵn cũng chữa khỏi, người có bệnh ấy đem lễ vật đến xin chữ cho uống. Đồng-giả tả trông chừng bệnh không khỏi, mới phán rằng nhà chủ không thành, bỗng giờ đã gần tàu hết sạch, đeo công mắc nợ chỉ vì cúng bái mà thôi, không đề đâu tiền mất tật mang; không những thế thôi, lại còn người vợ người có bệnh cũng theo xuống ở đấy để phụng dưỡ g cho chồng ; đồng giả ta lạ đem lòng chăm dụ cả, muốn gọi nghĩa trăm năm cũng vợ người có bệnh ấy, ngờ đâu việc lỹ tiết lộ ra, đồng ta giả làm thành tay cầm k ếm gỗ miệng xiên dài quát to lên chỉ vào người bệnh mà bảo rằng nhà người phúc bạc lắm, ta lên khám số Thiên-đình không đời nào được, ta giả bệnh cho về. Bình thì người bệnh lúc lỹ chỉ còn một lần đa bọc bộ xương. Cách hai hôm sau thì người bệnh lỹ chết.

Xem như thế thì đồng lỹ mượn tiếng Thánh kiếm ăn mà làm hại nhân-chứng.

Một người cũng ở phố lại cáo.

LẠNG-SƠN

Tình khứ lưu. — Ông kỳ Thái và ông kỳ Đôi mới rồi có nghị định về Trung-châu, nghe tin, bà con ai ai cũng lấy làm bồi hồi nhớ tiếc.

Hai ông làm việc ở trên này đã thâm niên, mà lại là hai nhà Nho kiêm thức rộng rãi Tỉnh Lạng-sơn là một tỉnh biên thùy, việc giao thiệp với Tàu là một việc rất khẩn yếu, mà dân lại toàn dân Thổ, tân học hẵy còn ấu trĩ, cho nên hai ông đã lấy cụu học mà giáp nhân nhiều việc ích lợi.

Tính nết hai ông rất thuần hòa mến cán. Công-việc gì cũng có thứ tự và không biết từ nan bao giờ. Tự già đến trẻ, ai ai cũng kính mến. Các quan trên, ông nào cũng yên chuộng.

Trước khi hai ông lên đường các anh em trong tòa Sứ có thiết tiệc tại nhà Hôtel de la Poste để tỏ lòng quyến luyến.

Trong khi ăn tiệc, chén tạc chén thù tình khứ lưu lại lăng đãy luyến ái càng thêm bền chặt. Ông Tham Đỹ h thay mặt anh em đứng dậy chúc hai ông thượng lộ bình an. Hai ông có đáp lại mấy lời ôn tồn và rất cảm-động.

Khi tiệc xong, đàm đạo mãi đến 10 mới giải tán.

Đinh-xuân Thiệu lai cảo

PHÚ-LỸ

- Trường Pháp-Việt kiêm bị Trà-châu — Nhân dịp quan Thống-sứ ngày 17 Octobre vừa rồi, đổi trường Sơ-đẳng yếu lược Trà-châu (Hà-nam) làm trường Sơ-đẳng Pháp-Việt kiêm-bị. Trường lỹ mới bắt đầu học từ đầu tháng hai năm nay. Đến cuối năm học này sẽ có nhiều học trò đi thi tốt nghiệp. Những học-trò ở xa đến trọ cả trong làng, cũng như ở chỗ phố-phường vậy

P. đ. Lượng lai cảo

VIỆC KINH-ĐÔ

Lễ Vạn thọ. — Ngày mồng 1 tháng 9 ta vừa rồi là ngày lễ Vạn thọ, thì quan Khâm sứ cùng quan Mẫu binh Trung-kỳ Đức cha Allys, các quan Hội-đồng Bảo-hộ có vào chúc mừng Hoàng-thượng tại điện Thái-hòa.

Quan Khâm có đọc một bài chúc và Hoàng-thượng có đáp từ.

Khâm dịp lỹ, quan Khâm-sứ có dâng Hoàng-thượng một bức thủ thư của quan Giám-quốc đo phủ Toàn-quyền chuyển vào mới rồi.

Cuộc lạc-quyên Âu-trĩ-viên

Hỡi đồng-bào ! Đàn con Âu-trĩ là đàn con chung một họ nhà Hồng, tức là đàn con chung trong xã-hội. Ôi ! đàn con Âu-trĩ kia, mà phải nghèo khổ bỏ liều, trách-nhiệm lỹ nào phải riêng một mình ai, đàn con Âu-trĩ kia, mà được mạnh mẽ sáng khôn, hạnh-phúc lỹ cũng là hạnh-phúc chung trong xã-hội ; đồng-bào ta, ai là chẳng sẵn lòng tế-ái, giúp của, giúp công, mong tạo phúc cho cuộc Âu-trĩ-viên. Nay hội Khai-trí-tiến-đức mở ra một cuộc lạc-quyên suốt cả trong nước là một cuộc vĩnh-viễn mãi về sau. Kể bắt đầu từ tháng chín tây này trở đi, qui-công qui-bá, lẵng-tâm hẵng sẵn, có lòng thương đến đàn Âu-trĩ ở chốn thôn-quê, kẻ ít người nhiều, ai muốn giúp vào việc công-đức này, kẻ trước người sau, lúc nào cũng được.

Hỡi đồng-bào ! ai là người như hạnh-phúc mà được trong số, nhờ hồng-ân mà được phát-tà', cũng nên nghĩ thương đến nỗi giống nước nhà, sẻ chút hạnh-phúc riêng của mình mà lạc-quyên cho cuộc tế-độ chung trong nước.

Hỡi các bà ! làm phúc nào bằng việc làm phúc này, xưa nay các bà vẫn sẵn lòng từ-bi phúc-đức, nay các bà há lẽ chẳng lạc-quyên ít nhiều để tạo-phúc cho lũ con trẻ trong Âu-trĩ-viên hay sao ? các bà há mỏ lòng công-đức thực là phúc-đẳng hà-sa !

Hỡi các ông ! giàu có dư tiền dư của, ta lại chẳng nghĩ thương đến nỗi giống mà giúp đỡ cho ư ? các ông lạc-quyên Âu-trĩ-viên tức là để phúc lại mai sau cho con cháu.

Chư ông chịu bỏ ra công lạc-quyên đi thì chư ông, xin cứ gởi về cho ông Tổng-thủ-quỹ hội Khai-trí-tiến-đức là ông Lê-Văn-Phúc, Đông-kinh ấn-quán, số 82 phố hàng Gai, Hà-nội.

Chư ông chư bà có lòng lạc-quyên nữa thì chúng tôi là phương danh qui-tính sẽ theo thứ-tự đăng lên *Nam-Phong* tạp-chí ; *Nam-Phong* lại đăng rõ cả số tiền lỹ đem cấp cho những Âu-trĩ-viên làng nào. Như thế thì *Nam-Phong* tạp-chí lập thành ra một cái bia chỉ-thị cho Âu-trĩ-viên, để cho mười mắt đều trông, mười tay đều trỏ, những tiền làm phúc, không sai-suyễn đi đâu chút nào.

Cuộc lạc-quyên này, ngài nào lạc-quyên bằng tiền-bạc hoặc bằng trái-phiếu Đại-Pháp và Đông-Pháp, bản- hội đều nhận cả.

Hội Khai-trí-tiến-đức định rằng các bài mẫu phải dạy trẻ con đọc những bài ca và thơ mà hội sẽ đặt để ca-tụng công đức các nhà từ-thiện đã giúp vào công cuộc Âu-trĩ-viên.

Hội sẽ nhân tiết Trung-Thu mà đặt một tiết kỷ-niệm các công đức ấy. Những trẻ-con ở Âu-trĩ-viên đọc các bài ca-tụng ấy thì công đức các bậc ân-nhân hẳn thấu đến qui-thần.

Vậy các ông các bà nên quyên tiền giúp vào Âu-trĩ-viên để được hạnh phúc.

Trẻ con bên Giáo cũng sẽ được phép Nhà-chung cho cầu-nguyện các nhà từ-thiện theo đạo Thiên-chúa.

KHAI-TRÍ-TIẾN-ĐỨC

VIỆC TRUNG-KỲ

THỪA-THIÊN

Thuyền con sóng cả. — Hôm 11 trời trở mưa gió tăng, ai nấy cũng biết sắp có lụt bão tới nơi. các thuyền bè đều kiếm chỗ đậu cả. đến hồi 9, 10 giờ gió nghe đã hơi dịu, nhưng thuyền chưa dám đi, duy chỉ chiếc trông nghề kia ở làng Câu-đôi vì sự nghèo nàn nhiều việc lỉnh lợi.

Tính nết hai ông rất thuần hòa mến cán. Công-việc gì cũng có thứ tự và không biết từ nan bao giờ. Tự già đến trẻ, ai ai cũng kính mến. Các quan trên, ông nào cũng yên chuộng.

Trước khi hai ông lên đường các anh em trong tòa Sứ có thiết tiệc tại nhà Hôtel de la Poste để tỏ lòng quyến luyến.

Trong khi ăn tiệc, chén tạc chén thù tình khứ lưu lại lăng đãy luyến ái càng thêm bền chặt. Ông Tham Đỹ h thay mặt anh em đứng dậy chúc hai ông thượng lộ bình an. Hai ông có đáp lại mấy lời ôn tồn và rất cảm-động.

Khi tiệc xong, đàm đạo mãi đến 10 mới giải tán.

Đinh-xuân Thiệu lai cảo

PHÚ-LỸ

- Trường Pháp-Việt kiêm bị Trà-châu — Nhân dịp quan Thống-sứ ngày 17 Octobre vừa rồi, đổi trường Sơ-đẳng yếu lược Trà-châu (Hà-nam) làm trường Sơ-đẳng Pháp-Việt kiêm-bị. Trường lỹ mới bắt đầu học từ đầu tháng hai năm nay. Đến cuối năm học này sẽ có nhiều học trò đi thi tốt nghiệp. Những học-trò ở xa đến trọ cả trong làng, cũng như ở chỗ phố-phường vậy

P. đ. Lượng lai cảo

BÁ CÁO VIỆC RIÊNG

Bản quán mỗ ra mục này để đăng những lời bá-cáo về việc riêng, giá đăng báo chỉ tùy việc. Đã có tiền-kỳ. Phàm những việc đăng ở mục này, ai kỳ tên, người kỳ chịu trách-nhiệm, chứ bản quán không biết thực hư thế nào cả.

HỘI TIN-LÀNH

Đến tối chủ-nhật này, hồi tám giờ, ở tại Nhà-thờ Ngõ-Trạm, sẽ có một ông Mục-sư người Úc-châu (Australie) qua Bắc-kỳ, đến giảng thuyết về đề-mục :

TÔI GIẤU KÍN LỜI CHÚA TRONG LÒNG TÔI

Khi giảng thì giảng bằng tiếng Anh, mà ông Mục-sư bổn-hội sẽ phiên-dịch ngay ra tiếng An-nam cho các thính-giả được hiểu.

Xin mời các ngài đến nghe giảng

Trường học Pháp-Việt của bổn-hội ở Ngõ-Trạm, mới có dạy thêm khoa « *âm-nhạc* » (Musique), ai muốn học đến đó mà xin.

2069 **Hội Tin-Lành cẩn-cáo.**

Việc thắp đèn-điện trong ngày hội 11 Novembre

Công-ty điện khí Đông-pháp có lời bá cáo để các nhà mua điện biết rằng : hiện nay các công sở nhiều nơi đã hỏi lấy thêm đèn để thắp trong ngày hội 11 Novembre nay mai, vậy nhà nào muốn lấy thêm đèn mà không báo trước ngày 5 Novembre thì công-ty không có thể nhận lời được, vì sức máy của công-ty có giới hạn nhất định.

Nhà nào muốn lấy thêm đèn thì nói rõ muốn lấy bao nhiêu ngọn.

BẠCH-THÁI-TÔNG
SỞ VẬN TẢI
80, Bd Carreau (Phố Hàng)
(ở gần La-ga Hanoi)
TÉLÉPHONE 312

Dọn nhà — xe đồ đạc — xe hàng hóa ở trong thành-phố và đi về khắp cả các nơi bằng xe ngựa.
Rất nhanh và cẩn thận
GIÁ RẤT RẺ
2091

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỡ mà làm ra không đỡi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ rày đi có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ :

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đóng-bộ bà chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »

Nay kính,
Ed. MONTÈS,
54 Rue Paul Bert, Hanoi.

CÁC CUỘC ĐI XEM SĂN-NHIÊN

Tối thứ sáu :
SƠN - HẬU
(Hồi II)
(Hồi này Tạ thiên-Lăng đã tiềm vị, hạ tà Thổ-phi)

Tối thứ bảy :
ĐỨC THÁNH TRẺM
(Tích mới soạn)
Ngài là một vị thánh có tiếng lừng lẫy xưa nay ở nước ta, hiện làng Từ-liêm đang phụng sự Bản-hồi kẻ cứu mất chưa được đích xác sự tích, nên chưa dẫn lẫn nào, nay nhân có người quen tra cứu đích xác bèn biết lại làm quà cho bản-hội, vậy vội vàng đem diễn để hiến qui-khách một tích hát vẻ bậc đại-thành nước nhà.

CINÉMA PALACE
(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 25 đến thứ ba 31 Octobre 1922

Ba buổi hàn ngày thứ năm có chớp nhặt chớp lúc 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30

TUẦN LỄ ĐẶC BIỆT

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »

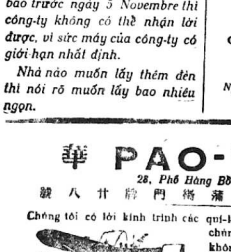
« CON PHƯỢNG MÁI CON »
Bởi thứ VII

Nghỉ

« INTOLÉRANCE »
Bởi V, VI, và VII

Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

華 PAO-VA 寶
28, Phố Hàng Bồ, Hanoi
歐八什時行內河京東
Chúng tôi có lời kính trình các qui-khách biết rằng chẻ trương của chúng tôi là để chiều khách, cho nên không những là bán giá thật rẻ, lại còn càng ngày càng thêm hàng lên cho đủ mọi thứ, không kể những đồ vàng bạc thường dùng, chúng tôi lại có buôn ở bên Hồng-kông và Shanghai những đồ trân châu, hồ phách, ngọc thạch, nói tóm lại là đủ các thứ thể thức rất qui, lối cổ, lối kim mà ngày ở cõi Viễn-Đông dùng được. Chúng tôi lại có bán cả mọi thứ đồ sứ Giang-tây như là lọ, bát, tử bình bằng sứ, văn vân.

Cũng kỳ tàu vừa rồi, bản-hiệu lại mới thỉnh thêm được giầm ba tay thợ khéo ở bên Tàu sang, nào là thợ kim-hoàn, nào là thợ chữa các thứ đồng-hồ. — Xin các qui-khách chiếu-cố cho thời chúng tôi lấy làm cảm ơn lắm. Các ngài đến xem, chúng tôi cũng xin nghênh tiếp một cách rất lịch-sự.

PAO-VA
Bibontier, n° 28. Rue des Paniers, Hanoi.

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Các hiếu-chủ nên biết

Ngày 29 tháng 1922 bản hội đã đăng báo trong một tháng để các hiếu-chủ có mộ ký tăng trong đất Phúc-trang biết : Năm nay bản hội định cải táng những mộ ở trong khu Bình Nhật từ năm 1906 cho đến năm 1913 mà không thấy ai thăm viếng, đem đi táng trong nghĩa-trang riêng.

Nay bản-hội nhắc lại để các hiếu-chủ biết là bản hội định đến ngày mùng *8 tháng mười ta* tức là ngày *26 Novembre 1922* thì sẽ bắt đầu bốc những mộ ở trong khu ấy.

Hợp-Thiện-Hội kính cáo

Vôi Chợ-gành
灰石嶺

Chúng tôi mới lập lò vôi ở Chợ gành, vôi rất trắng và tốt, giá tính hạ hơn các nơi. Các quí-khách chiếu cố xin cứ gởi thư cho M. Lê-huy-Tuyên, gare Chợ gành. Phòng giấy ở Hanoi nhà hàng Gai, số nhà 99.

1336

TRANH VẼ

Bán buôn Bán lẻ

Bản-hiệu mới về và mới in được nhiều thứ tranh thủy-mạc và tranh thuốc theo lối mới, rất đẹp và rất nhã. Lại có nhận vẽ các kiểu như là : kiểu thêu, kiểu dệt, kiểu đen, kiểu giấy cườm vân vân.

Lại có nhận bán truyện **SONG-PHƯỢNG KỲ DUYÊN** của ông Nguyễn-đỗ-Mục nữa.

HOÀN-VÂN
Vẽ tranh, vẽ kiểu và sử truyện-thần
73, Phố hàng Bông, Hanoi

LỆ MUA BÁO

Xin nhắc lại để các ngài được báo biết rằng : tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy các Bắt-quí ông nào muốn thì gởi tiền cho : bổ không có tiền gởi theo giấy mua thì bản-quán không trả lời. ✱ Mua báo thì tính từ tờ đầu hoặc mùng một tháng tây trở đi cho gọn.

HỠI NHỮNG KẺ ĐAU XƯƠNG

Những sự đau đớn, những lúc quá tìm đánh mệnh, những lúc thổ thông học, những lúc đau lưng, những lúc mạch-máu sưng nước tiểu-liện đục của các người là điều tai trong máu có nhiều căn. Còn về phần đàn-bà thì nào kinh-nguyệt không điều, nào huyết-bạch, nào nhức đầu cũng tự một cớ đấy cả. Nếu dùng thuốc

Dépuratif Richelet

rất hiệu trong những chứng ấy chẳng những là làm cho xương cốt rắn, mà đau lưng cũng mất tai khỏi có các bệnh ngoài da như là hắc lào, lở ra các chứng mà bệnh Giang-mai phá ra.

Thuốc này có bán ở các hàng lục-hợp to.

TỔ XƯƠNG
Đau xương

Nước mắm "Liên-Thành"

Là thứ nước-mắm Saigon, ngon nhất, có nhiều chất bổ, chế tạo theo cách vệ-sinh và có nghị-định Nhà-nước ngày 21 Décembre 1916.

Các qui khách muốn mua buôn hay mua lẻ xin hỏi ở hiệu.

QUẢNG-HƯNG-LONG
Số 79, Phố hàng Bồ, Hanoi
2076

GRANDS MAGASINS RÉUNIS

Các thứ đèn dầu và đèn điện

Đèn lồng, để tròn, mạ kền thực đẹp, cỡ số 11. . . . . 19f.50
Đèn cao, để tròn, mạ kền thực đẹp, cỡ số 10. . . . . 15f.00
Đèn cao, cột applique, để vuông bằng đồng thực đẹp, cỡ số 11. . . . . 35f.00
Đèn cao vuông, để mạ kền thực đẹp, cỡ số 11. . . . . 35f.00
Đèn điện các hạng, từ 25, 32 và 50 bougies, có một thứ từ 8f.00.

Mỗi cỏ : Những thứ đèn điện, mang điện, chuông điện và các đồ phụ thêm vào đây, vân vân

2074

Nhà Bán-đồ « TẤM-TÀM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP
CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM
Ed. MONTÈS
Quan Bảo-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 54

HÓA-HỌC CHẤT
và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ *để chữa a-phiện*
SOLUTION R. HOLBÉ
2 $ 50 một chai

Thay thuốc mới — *Muốn dùng thuốc này phải trừ đến xem Bắc-kỳ người Pháp thì mỗi ai (13) mua được.*

Gouttes « METHARSINATE »
1 $ 00 một lọ

Thuốc bổ máu; xem ăn-ngủ, mỗi việc không chiếm làm việc gì, dùng thuốc này hay lắm !

Mấy thứ bán-hiệu hay hơn :
Các thứ thuốc nước dùng lọ khi để tiêm vào da như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE
Thuốc tiêm gonflé 914, trị bệnh Giang-mai
Thuốc ho-gió SIROP PECTORAL, *đặc-cả, bổ-mãi.*
Thuốc lao *chỉ người lớn dùng được thôi*

Thuốc lậu hiệu MONTÈS
Thuốc nhẹ = 2 $ 60 lọ 30 viên
Thuốc thật = 6 $ 00 một chai

Chữa các chứng lậu chẳng kì mới hay cũ : uống thuốc cachets antiseptiques sẽ thấy thuốc blanchorrhicide của Bản-hiệu thì chắc. Thuốc này đã chữa được rất nhiều người phải bệnh lậu.

Gouttes « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ

Trị những bệnh đàn bà như : Kinh nguyệt không đều, hay là bị bạch-đới đau đớn minh mẩy, nhức đau lưng, gió cơn, uống thuốc này đều mau tiêu hết, lại trong lúc trong mình đã hao lớn.

ĐỒ BUỘC THUỐC
đã sống sẵn thuốc-nước

ĐỒ MÔ-SẺ
6 $ 90 một chai 1/4 litre

Trị bệnh giang mai nổi hi mới hay nổi : Những thuốc trừ tiệt tài nhất không thuốc nào như thuốc này cho tiệt nọc; Dùng thuốc khác chỉ cũng còn phải uống thuốc này thì mấy chất khỏi hẳn được ! Thuốc này rất hay, rất gọn, chẳng hại gì đến sự sinh dục, lại bổ cho người có bệnh.

Muốn dùng thuốc này trong mọi thứ bệnh, mua một chai lớn 1litre. Giá có 3 $ 00 mà thôi.

THUỐC DRAGÉES RABELAIS
(hiệu đầu nai)

Người bị bệnh giập và bệnh [illegible] thường hay thấy trong mình một [illegible] rất là lâu khỏi. Khi bị bệnh thì [illegible] khỏi, yếu tuổi đi, đánh trống ngực, [illegible] không ngon, ngủ không yên, đau lưng đ[illegible]h, khó thở, một nhọc lị thường.

Chẩn huyết hèm bản đi, [illegible] thì nên bổ ngay vào cho chân huyết nhân [illegible] chất đã hư đi trong khi ốm đi : chất ấy [illegible] thứ mà dùng thuốc *Dragées Rabelais* (hiệu đầu nai) thì không cần gì đề khỏi hơn nữa.

Uống thuốc ấy hễ vào đến dạ dày thì thấy ngay, không sợ nguy hiểm gì cả. Chỉ trong vài hôm lại thấy khỏe mạnh như thường ; những người nào bị bệnh giập nói khỏi, yếu tuổi, lưng, đau mình, đau dạ dày, hay đánh trống ngực mà dùng thì 5c này thì thấy khoan khoái lị lắm. Chỉ nên để vài lọ thuốc *Dragées Rabelais* (hiệu đầu nai) này thì lại tuổi mạnh như thường.

Ở các hàng báo-chế lớn đều có bán cả.
2086

CAFÉ, RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES

TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bản-quán thừa tiếp các qui-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-dân, mà lại để tỏ ý cho các người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Phụ-quán cũng có giây nói trực tiếp với chính quán 2045

Một tin mừng cho các hiệu xe

Công-ty đồng xe « SOCIÉTÉ FRANÇAISE DE TRANSPORTS », 7, Boulevard Rebillot, Hanoi, mới có hàng bán Pháp sang nhiều lắm, bán hạ tới 50 % : xin tính giá bán như sau này :

		Trước bán	Bây giờ
Trục xe cao su	mỗi cái	25 $ 00	14 $ 00
Vành bánh khoan rồi	— đôi	12 00	7 00
Hay hoa cả mũ ốc	— trăm	12 00	4 00
Dịp tây	— đôi	18 00	8 00
Vải ca cuống cứng : N° 20	— thước	3 30	1 60
Vải 4 dòng cứng	— thước	2 00	1 60
Lốp Michelin	— đôi	18 00	13 00
Ruột Michelin	— đôi	6 00	4 80

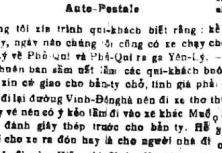
Còn nhiều thứ hàng nữa cũng có hạ giá, nhưng nếu bao nhiêu dưới 7 francs thì lại tính giá khác.

Cứ viết thư hỏi : **PHÁP-THƯƠNG VẬN-TẢI HỘI**
Số 7, cạnh trường Y-viện — Giây nói số 75.
2069

NGÀY NÀO CŨNG CÓ XE THƠ CHẠY

Công-ty PHẠM-VĂN-PHI

ĐƯỜNG YÊN-LY ✱ CHỢ HIẾU
Ở ga YÊN-LY chạy một ✱ giờ ruỡi sáng sau chuyến xe tàu thơ ninh ở Bắc-Ninh về ở Vinh ra, ở CHỢ-HIẾU (Phố-Quí đi hết ✱ giờ chiều đến Yên-Ly vừa kịp chuyến xe lửa về Vinh và Bắc-Ninh.

Auto-Postale

ĐƯỜNG VINH VỀ NAM
Ở VINH đi hết ✱ giờ sáng đến Đông-Hà vừa kịp chuyến xe lửa Nam-Giới.
Ở ĐÔNG HÀ ra hết ✱ giờ sáng sau khi chuyến xe lửa thơ nhất ở Huế ra.

Công-Ty chúng tôi xin trình qui-khách biết rằng : kể từ tháng năm tháng giêng tây này, ngày nào chúng tôi cũng có xe chạy chở thơ và hành-khách ở ga Yên-Ly về Phố-Quí và Phố-Quí ra ga Yên-Ly. — Ở Phố-Quí có 3 phiên chợ Hiếu buôn bán sầm uất lắm các qui-khách buôn bán ở đây đi lại có hàng-hóa gì xin cứ giao cho bản-ty chở, tính giá phải chăng.

Các qui-khách đi lại đường Vinh-Đônghà nên đi xe thơ thì được cẩn thận hơn, nhưng khi lấy vé nên có ý kẻo lầm đi vào xe khác. Muốn khỏi sự lầm ấy, xin liệt qui khách đánh giấy thép trước cho bản ty. Hễ gửi bản ty nhận được giấy thép sẽ cho xe ra đón hay là cho người nhà đi đón.

Đường Yên-Ly đi chợ-Hiếu thì đánh giấy thép ra ngoài M-VĂN-PHI Yên-Ly gare ; — mà đường Vinh-Đông-Hà thì đánh giấy thép ra ngoài PHẠM-VĂN-PHI Đông-hà gare.

1912

Société des Phosphates du Tonkin

Bureaux et Usine à Haly-Haiphong

NÊN CẦN THẬN — Chúng tôi kính trình các quí khách biết rằng chúng tôi mới lắt được một người nhà quê mua trả đem ra nhà đất cất để làm phốt-phát (phosphate) cả để bán và bảo giữ rất cẩn thận. Bột phốt-phát thì bao giờ cũng nhỏ hơn các thứ bột khác, không có thứ bột nào nhỏ bằng.

Vậy các qui khách khi mua phốt-phát, đừng nên thấy rẻ mà mua phải phốt-phát giả, và xét cho thật đừng bao phốt-phát ra xem, nên thấy bột không được nhỏ thì đừng vội mua.

Nếu mua Phốt-phát mà ngại hoặc là giả thì nên gởi mẫu đến cho chúng tôi thử xem. Song nên ai bắt được người bán phốt-phát giả mà mách bảo cho chúng tôi biết, chúng tôi sẽ thưởng 2$50.

GIÁ PHỐT PHÁT. — Phốt phát bán tại nhà máy ở Haiphong giá như sau này :

22$00 một tấn (la tonne de 1000 kilos)	hiệu « PH. 19-21 ».
22,00 —	hiệu « PH. S ».
50 00 —	hiệu « PH. E ».

Phốt phát hiệu « PH. 19/21 » để bón ruộng đất chua, đất mặn

Phốt phát hiệu « PH. S » để bón ruộng đất ngọt. Bột phốt phát hiệu này thì nhỏ hơn bột phốt-phát hiệu « PH. 19-21 ».

Phốt phát hiệu « PH. E » để bón ruộng đất ngọt. Bón ruộng đất chua, đất mặn thì lại càng tốt lắm.

Phốt phát hiệu « PH. E » này là một thứ phốt phát sống tốt nhất chỉ ra có chịu lắm này thứ bột Potasse (Bột-tạt) ở bên Tây đem sang.

Dùng thứ phốt-phát hiệu « PH. E » này mà bón cho thứ rau (Légumes) nhất là Bắp cải thì thật là tốt lắm.

CÁCH DÙNG. — Mỗi một mẫu vải bón hạ từ 200 cân tây vải trước năm mười ngày rồi cấy cũng được hay cấy trước năm mười ngày rồi vải phốt-phát cũng được.

MUA LẠI BAO KHÔNG. — Bao gai không (sac en jute vide) hay cần thiết lắm mà đem lại giả tại nhà máy ở Haiphong thì giá mỗi một cái là một hào chỉ (0$10) Nếu bao rách và hơi thủng thì chúng tôi không nhận nữa.

Các qui khách cần hỏi bao điều gì nữa thì xin cứ lại nhà giấy chúng tôi ở tại nhà máy ở Ha-Ly Haiphong, chúng tôi xin tiếp, hay gửi giấy đến cho chúng tôi xin có giả lời ngay.
2035

No 224

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

dịch thuật

NGUYỄN-BỈ-MỤC

Hoàng phủ-kinh nói :

— Phải ! để tôi xin bảo nội nhân tôi vào coang diện-yết kêu với Hoàng-thái-hậu.

Mạnh-sĩ-nguyên nói :

— Có như thế mới được việc.

Nói xong, cáo từ lui về, thuật chuyện cho *Hân* phu-nhân biết rằng ngày mai thì có thể cùng nhau xum-họp. *Hân* phu-nhân vui mừng, bệnh-thế bấy giờ bỗng giảm đi được một nửa.

Lại nói chuyện *Hoàng-phủ-kinh* vào nhà trong, *Doãn* phu-nhân mừng mà bảo rằng :

— Vừa rồi tôi đã dừng nấp tại phía sau bình-phong nghe trộm, có phải từ sắp sửa được gặp con dâu đó không ?

Hoàng-phủ-kinh nói :

— Phải ! Bây giờ phu-nhân nên mau mau vào cung nói với con gái ta tân xin *Hoàng-thái-hậu* giáng chỉ ân-xá cho.

Doãn phu-nhân nói :

— Bây giờ trời đã chiều rồi, chi bằng ta viết thư sai người đệ vào trong cung.

Hoàng phủ-kinh khen phải, mới viết một bức thư, kể hết sự-tình đầu đuôi những lời *Mạnh-lệ-quân* nói, và bảo Hoàng-hậu tân xin Hoàng-thái hậu giáng chỉ ân-xá cho, vân vân. Viết thư xong, niêm phong rất cẩn-thận, sai gia-tướng mang vào cửa cung, giao cho nội-giám đệ trình *Trưởng-hoa* hoàng-hậu.

Trưởng-hoa hoàng-hậu xem xong bức thư, mừng-rỡ bội phần, truyền nội-giám ra bảo gia-tướng nhà *Hoàng-phủ*. Gia-tướng nhà *Hoàng phủ* về báo, vợ chồng *Hoàng phủ-kinh* mừng rỡ không biết dường nào. *Tô-đại-nương* biết tin con gái mình hãy còn, cũng mừng-rỡ xiết bao, khác nào như người mọc cánh mà bay lên trời vậy. Chỉ có nàng *Lưu-gen-ngọc* có ý phân-nàn : thật ư mình về việc, không khéo thì bại mẹ con *Tô-đại-nương* được gặp nhau, lại chung nhau mà bảo thù mình cũng nên !

Lại nói chuyện *Lệ-minh-đường* cùng *Tô-hoa* ngồi chờ cho đến hồi canh mộ, mới bảo nhau lên nhà trên để thủ với vợ chồng *Lương* thừa-tướng. Bấy giờ vợ chồng *Lương* thừa-tướng đang ngồi nói chuyện với nhau, *Lệ-minh-đường* liền qui xuống đất mà thưa rằng :

— Chính tôi đây là *Mạnh-lệ-quân*, cùi đầu xin thú tội. Hôm trước tôi vào cung về bức tranh *Quan-âm*, Hoàng-thái-hậu ban cho Phiên-tiêu rồi nhân khi tôi say rượu, sai người cung-nữ tháo giầy khám - nghiệm. Nay việc đã bại-lộ, sáng mai tôi sẽ dâng biểu xin cải trang, vậy bây giờ phải thú tội trước.

Lương thừa-tướng nổi giận mà mắng rằng :

— *Mạnh-lệ-quân* ! to gan thật ! dám khi quân mà ứng-thí để lấy đỗ tam-nguyên, cái tội đáng chết lấy khó lòng tha được.

Lệ-minh-đường lạy rập đậu mà thưa rằng :

— Tội-nữ nay chỉ vì thế bất-đắc-dĩ phải liều mình can phạm tội-danh, chứ không phải dám khoe-khoang tài-học, xin lão-gia giữ lòng thương mà tha thứ cho, khiến được toàn-sinh thì cái ơn to ấy dầu mai sau ngậm vòng kết cỏ, cũng chưa đủ báo đền vậy.

Lương thừa-tướng quát to lên mà rằng :

— Việc gì ta còn có mặt mà thứ được, chứ như con gái[illegible] thừa-tướng là một vị tiền thượng[illegible] thừa-tướng, mà để cho[illegible] cái tiếng cái-giá hay sao. Ta[illegible] thay cho con gái ta kết-[illegible] 3 năm trời nay mà[illegible] câu nào.

Nàng *Tô-hoa* liền[illegible] mà thưa rằng :

— Không phải con dám đối nghĩa-phụ. Số là việc này có nguyên-ủy, để con xin giải-bày.

Nói xong, lại đem sự-tình đầu đuôi thuật cho *Lương* thừa-tướng nghe và thưa rằng :

— Nếu nghĩa-phụ không thương tình thì con xin chịu chết thay cho họ *Mạnh* để báo cái thâm-ân ấy.

Nói xong, hai hàng nước mắt lã chã tuôn rơi. *Lương* thừa-tướng nghe nói bỗng lòng, bảo *Cảnh* phu-nhân đỡ hai nàng dậy. *Lương* thừa-tướng nói :

— Họ *Mạnh* một lòng thủ tiết như thế, thật là ít có ! còn con đã quyết liều bỏ xuân-xanh một đời để báo-đền họ *Mạnh* thì có lẽ nào lão-phu đây lại chẳng thương tình. Chỉ-hằng sáng mai ta không tiến-triều nữa, để cho việc xảy ra-thôn rồi, ta sẽ vì con lo-liệu. Thôi, bây giờ hai con hãy cứ về phòng yên nghỉ.

Hai nàng lạy tạ rồi cùng về phòng. *Cảnh* phu-nhân bảo *Lương* thừa-tướng rằng :

— Họ *Mạnh* thủ tiết, thật đã đáng khen ! con gái ta vì chữ tình trả nghĩa đền, mà con chịu buồn-rầu trong 3 năm nay, thật cũng đáng kinh !

Lương thừa-tướng mừng mà nói rằng :

— Con gái ta cũng là người biết thả-nghĩa, để ta bảo họ *Mạnh*, khi kết-duyên cùng nhà *Hoàng phủ* thì hai bên phải bằng nhau, không được phân biệt hơn kém vậy.

Cảnh phu-nhân cười mà bảo rằng :

— Phu-quân nghĩ lầm ! lấy trước là chị, lấy sau là em, chẳng lẽ cả hai người cùng làm chính-thất được hay sao !

Lương thừa-tướng nói :

— Phu-nhân không biết cái uy-quyền quan thừa-tướng, bao giờ cũng tôn-trọng hơn người. Con gái quan thừa-tướng, có lẽ nào lại chịu làm thứ thất hay sao ! Sau này ta sẽ tâu thánh thượng, xin ngài phê chuẩn cho con ta làm chính-thất, để khỏi phụ cái hiếu-tâm của con ta vậy.

Cảnh phu-nhân mừng mà bảo rằng :

— Nếu được như vậy thì còn gì hay bằng !

Hai vợ chồng chuyện trò hồi lâu, rồi cùng nhau yên nghỉ. Lại nói chuyện có con nữ-tỳ chạy vào nhà trong, báo vợ chồng *Khang-nhược-sơn* rằng :

— Trời ơi ! Ai ngờ có vụ-sẽ là chuyện lạ !

Khang-nhược-sơn bỏi ;

— Chuyện gì lạ thế ?

Đứa nữ-tỳ thuật chuyện cho biết *Lệ* thừa-tướng tức là nữ-lưu, vừa rồi đã vào thú với quan *Lương* thừa-tướng

Khang nhược-sơn nói :

— À ! thế ra con gái giả-dạng nam-trang thảo nào mà nhan-sắc xinh-đẹp như thế !

Tôn phu-nhân kinh-ngạc mà rằng :

— Nếu *Lệ* thừa-tướng là nữ-lưu thì tất kết-duyên cùng *Trạng-nguyên*, thành ra công ta từ xưa đến nay uổng phí mất cả. Nay phu-quân không lấy làm lo nghĩ mà lại mừng-rỡ là nghĩa làm sao !

Khang-nhược-sơn cười mà bảo rằng :

— Phu-nhân thật là người ngu-xuẩn, không có kiến-thức. Họ *Mạnh* đã có cái kỳ-thi fy tức là một người kỳ-sĩ trong thế-gian. Chắc rằng sau khi nàng kết-duyên với Trạng-nguyên, nàng sẽ có cách xử-trí với ta, con chi ta phải lo-ngại.

(Còn nữa).